

РЕЦЕНЗІЇ

УДК 316.77:025.135

Кунанець Наталія Едуардівна,
доктор наук із соціальних комунікацій,
старший науковий співробітник, професор кафедри
«Інформаційних систем та мереж»
Національного університету «Львівська політехніка»,
nek.lviv@gmail.com
<http://orcid.org/0000-0003-3007-2462>

Кунанець Наталья Эдуардовна,
доктор наук по социальным коммуникациям,
старший научный сотрудник, профессор кафедры
«Информационных систем и сетей»
Национального университета «Львовская политехника»

Kunanets Nataliya,
Doctor of social communication, senior staff scientist, Professor,
Department of Information systems and networks,
Lviv Polytechnic National University

ДОКУМЕНТНА ЕВРИСТИКА: СУЧАСНІ НАУКОВІ ПОГЛЯДИ

Рец. на монографію: Збанацька О. М. *Комунікаційні засади документної евристики*. Київ, 2018. 378 с. : рис., табл.

Монографія О.М.Збанацької «Комунікаційні засади документної евристики» заслуговує на увагу науковців, бібліотекарів, оскільки автору вдалося детально проаналізувати теоретичні аспекти документального пошуку та дослідити можливості прак-

тичної реалізації його основних засад в бібліотеках, архівах, музеях, середовищі всесвітньої інформаційної мережі.

На основі опрацювання значної кількості джерел з документознавства, бібліотекознавства, архівознавства, музеєзнавства та ін-

ших суміжних галузей, О.М.Збанацька цілком об'єктивно наголошує на відсутності у сучасній вітчизняній теорії соціальних комунікацій узагальнюючих робіт із теоретичних основ документального пошуку, потреба формування теоретичного підґрунтя цього інформаційного напрямку є сьогодні надзвичайно актуальною.

Вдалою і добре продуманою є розроблена автором структуру монографії. Послідовно розгортаючи суть та основні технології комунікаційного процесу через систему документних комунікацій у монографії обґрунтовуються теоретико-методологічні засади документної евристики, характеризується її як складову комунікаційного процесу, її комунікаційні аспекти. Автором запропоновано парадигму документної евристики в інформаційному суспільстві.

Перший розділ «Теоретико-методологічні засади документної евристики» присвячено генезису наукових поглядів на трактування евристики, понятійному апарату документної евристики. Особливого схвалення заслуговує пропозиція розроблення нового наукового напрямку – документної евристики як комплексної системи знань про теорію, історію і практику документального пошуку, його інтелектуальні та технологічні засади. Визначено об'єкт, предмет та мету документної евристики. Зосереджено увагу на методологічних підходах: соціокомунікаційному, системному, інформаційному, інтеграційному, ситуаційному тощо, а також методах наукового аналізу, синтезу, наукометрії, бібліометрії, класифікації, логічному методі. О.М.Збанацькою розглянуто системну методологію інформаційного пошуку, що складається із наступних методів: суцільний, вибірковий, інтуїтивний, типологічний («рецептурний»), індуктивний, дедуктивний, метод бібліографічних посилань, метод сходження від абстрактного до конкретного.

У другому розділі «Документна евристика як складова комунікаційного процесу» проаналізовано комунікаційне середовище документної евристики, важливими складовими якого автор справедливо вважає документно-інформаційні інституції, документні фонди, документи, технічні засоби, канали комунікацій, користувачів та інформаційних працівників. Саме від їхньої взаємодії залежить якість документального пошуку. Доречним є підхід до вивчення інформаційних потреб користувачів, як каталізаторів комунікаційних процесів. Саме в контексті комунікації розглядаються інформаційно-пошукові мови: класифікаційна, предметизаційна, дескрипторна. Оскільки функціонування інформаційно-пошукової системи неможливе без використання інформаційно-пошукової мови, подаючи характеристику особливостей кожної з них. Автором слушно розглядається інформаційно-пошукової мови у контексті формування інформаційних запитів та пошукових образів документів в різних пошукових системах.

Третій розділ «Комунікаційні аспекти документної евристики» детально розкриває сутність та види інформаційного пошуку. Науковий інтерес викликає спроба зробити ви-

довий поділ документної евристики за такими критеріями: об'єктом документального пошуку (джерелознавча, бібліографічна, патентна евристики); інституціями, в яких здійснюється документальний пошук (архівна, музейна, документна інтернет-евристика); галуззю знання, в якій здійснюється документальний пошук (літературознавча, медична, педагогічна, транспортна та інші галузеві евристики). Запропоновано алгоритм документального пошуку – детально наведено послідовність логічних операцій, виконуваних у процесі його реалізації. Автор наголошує, що пошук документів слід починати з бібліотек, а вже потім у всіх інших документно-інформаційних інституціях.

У четвертому розділі «Парадигма документної евристики в інформаційному суспільстві» акцентується увага на тому, що документна евристика покликана виконувати важливу роль активного наукового посередника в доступі до документів, подається роль документної евристики в розвитку інформаційного суспільства. Автор відзначає, що чільне місце в реалізації документального пошуку відводиться документно-інформаційним інституціям, розкриваються їхні функції, наводяться спільні та відмінні риси в обслуговуванні користувачів. Бібліотеки розглядаються як платформи для здійснення комунікаційного процесу; архіви як сховища людського знання; музеї як посередники комунікаційного процесу. Авторка виокремлює такі концепти розвитку документної евристики: інтелектуалізація, лінгвістичність, відповідність, системність, координованість, інтегрованість, доступність, комунікатизація, інституційність.

Монографія є завершеним самостійним науковим дослідженням, виконаним на актуальну тему, має наукову і практичну цінність. Результати дослідження можуть бути використані в навчальному процесі при підготовці фахівців за спеціальністю 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа», а також інших суміжних спеціальностей.

Видання даної монографії є логічним продовженням наукових досліджень – Збанацької Оксани Миколаївни – доцента кафедри культурології та інформаційних комунікацій Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв, кандидата історичних наук, доцента,

автора монографії «Розвиток інформаційно-пошукових мов у пошукових системах бібліотек і архівів», навчальних посібників «Аналітико-синтетична переробка інформації. Макроаналітичне згорання інформації: бібліографічний опис документів, анотування документів», «Аналітико-синтетична переробка інформації. Мікроаналітичне згорання інформації: індексування документів, реферування документів», співавтор «Інформаційно-пошукового тезауруса», розробленого у Національній парламентській бібліотеці України (нині – Національна бібліотека України імені Ярослава Мудрого (співавтор Т. І. Вилегжаніна), який постійно оновлюється і доповнюється новими терміна-

ми, а також використовується як практичний посібник при предметизації документів. Поява монографії згенерована нагальною потребою формування нового наукового напрямку – документної евристики, теоретичні напрацювання якої забезпечують активізацію комунікаційного процесу.

Монографії властива наукова новизна, що свідчить про глибоку обізнаність автора з теоретичними і практичними аспектами документального пошуку, буде корисною для науковців, які проводять дослідження в галузі документознавства, бібліотекознавства, архівознавства, соціальних комунікацій та як навчальний посібник для студентів.

Михайлюк Олександр Володимирович,

доктор історичних наук, професор,
завідувач кафедри документознавства
та інформаційної діяльності
Національної металургійної академії України
mich_al@ukr.net
ORCID iD 0000-0002-3596-0250

Михайлюк Александр Владимирович,

доктор исторических наук, профессор,
заведующий кафедрой документоведения
и информационной деятельности
Национальной металлургической академии Украины

Mikhailyuk Alexander,

Doctor of historical sciences, Professor,
Head of the Department of Business Documentation Management
and Information Activity
National Metallurgical Academy of Ukraine

МІЖДИСЦИПЛІНАРНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ДОКУМЕНТОЗНАВЧОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ: УНОРМУВАЛЬНИЙ АСПЕКТ

Рецензія на монографію кандидата філологічних наук, доцента кафедри українознавства Кременчуцького національного університету імені Михайла Остроградського Тур Оксани Миколаївни. Документознавча термінологія: проблеми уніфікації та стандартизації : монографія. Кременчук : ПП Щербатих О. В., 2018. 301 с.

Упродовж останніх років фахова лексика стала об'єктом дослідження багатьох наукових розвідок. Зацікавлення вчених формами

побутування сучасної мови, що обслуговує сферу спілкування фахівців тієї чи іншої галузі знань, є реакцією на практичні запити